
**ДЖЕРЕЛА ПРАВА.
СИСТЕМА ПРАВА ТА ЇЇ
ЕЛЕМЕНТИ.**

I. ДЖЕРЕЛА ПРАВА

- Що таке джерела права?
- Види джерел права.

Щоб правові норми стали відомими учасникам суспільних відносин, чию поведінку вони регулюють, їх мають певним чином оформити у **джерела права**.

Джерелами права – це способи, форми вираження й закріплення правових норм.

Джерела (форми) права

```
graph TD; A[Джерела (форми) права] --- B[Правовий звичай]; A --- C[Правовий прецедент]; A --- D[Нормативно-правовий акт]; A --- E[Нормативно-правовий договір]; A --- F[Релігійно-правовий акт]; A --- G[Міжнародно-правовий акт];
```

Правовий звичай

Правовий прецедент

Нормативно-правовий акт

Нормативно-правовий договір

Релігійно-правовий акт

Міжнародно-правовий акт

1. Правові звичаї — це правила поведінки, що утворилися під час їхнього фактичного застосування протягом тривалого часу, і визнані державою.

Особливість **правового звичаю** полягає в тому, що держава надає йому **статусу норми права** (наприклад, закріплення у трудовому законодавстві свята Різдва як неробочого дня).

2. Правовий прецедент (від латин. praecedens, praecedentis — той, що передує) — рішення компетентного органу держави для врегулювання конкретної життєвої ситуації та визнане загальнообов'язковим для врегулювання аналогічних життєвих ситуацій у майбутньому.

ПРИКЛАД:

Жодним законом у Великій Британії не визначено, як мають проводитися мітинги та демонстрації, але ще на початку XIX ст. один з англійських судів прийняв рішення, яким

установив порядок проведення зборів, мітингів і демонстрацій, що застосовується й тепер як прецедент.

3. Нормативно - правовий договір – документ, в якому правові норми є наслідком угоди або домовленості між різними органами чи посадовими особами.

Приклади:

- Конституційний договір, укладений у червні 1995 р. між Президентом і Верховною Радою України (Договір де-факто був тимчасовою Конституцією);
- угоди, які укладаються між Урядом України, профспілками й об'єднаннями роботодавців тощо.

4. Міжнародні договори, що стають частиною законодавства

держави.

Приклади:

Міжнародні договори, ратифіковані Україною:

1. Європейська конвенція про видачу правопорушників 11/3/1998
2. Конвенція Ради Європи про протидію торгівлі людьми 17/11/2005
3. Конвенція Ради Європи про попередження тероризму 21/12/2006 та ін.

5. Релігійно-правовий акт – документ, в якому певні релігійні норми закріплені як правові.

Приклад:

Згідно з кримінальним кодексом Ірану, який ґрунтується на законах шаріату — законах ісламу, — упійманого вперше крадія карають ампутацією чотирьох пальців правої руки. Злочинця, крадія, упійманого вдруге, позбавляють усіх пальців на лівій нозі. Упійманого втретє чекає довічне позбавлення волі.

6. Нормативно-правовий акт – офіційний документ,
що приймається уповноваженим органом, який
встановлює, змінює або скасовує правові норми.

Основними видами **нормативно-правових актів**
є **закони** й
підзаконні акти.

Це джерело права є основним
і в нашій державі.

Закон – це

документ, який має вищу юридичну силу та регулює найважливіші суспільні відносини. Його ухвалює законодавчий орган держави (парламент) або референдум.

Підзаконний нормативно-правовий акт – це документ компетентного органу держави, який ухвалюють відповідно до закону, на його основі та для його виконання.

За суб'єктами прийняття поділяються на — підзаконні нормативні акти Президента України, уряду, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ін.

2. СИСТЕМА ПРАВА.

---

1. Що таке система права?

2. Елементи системи права.

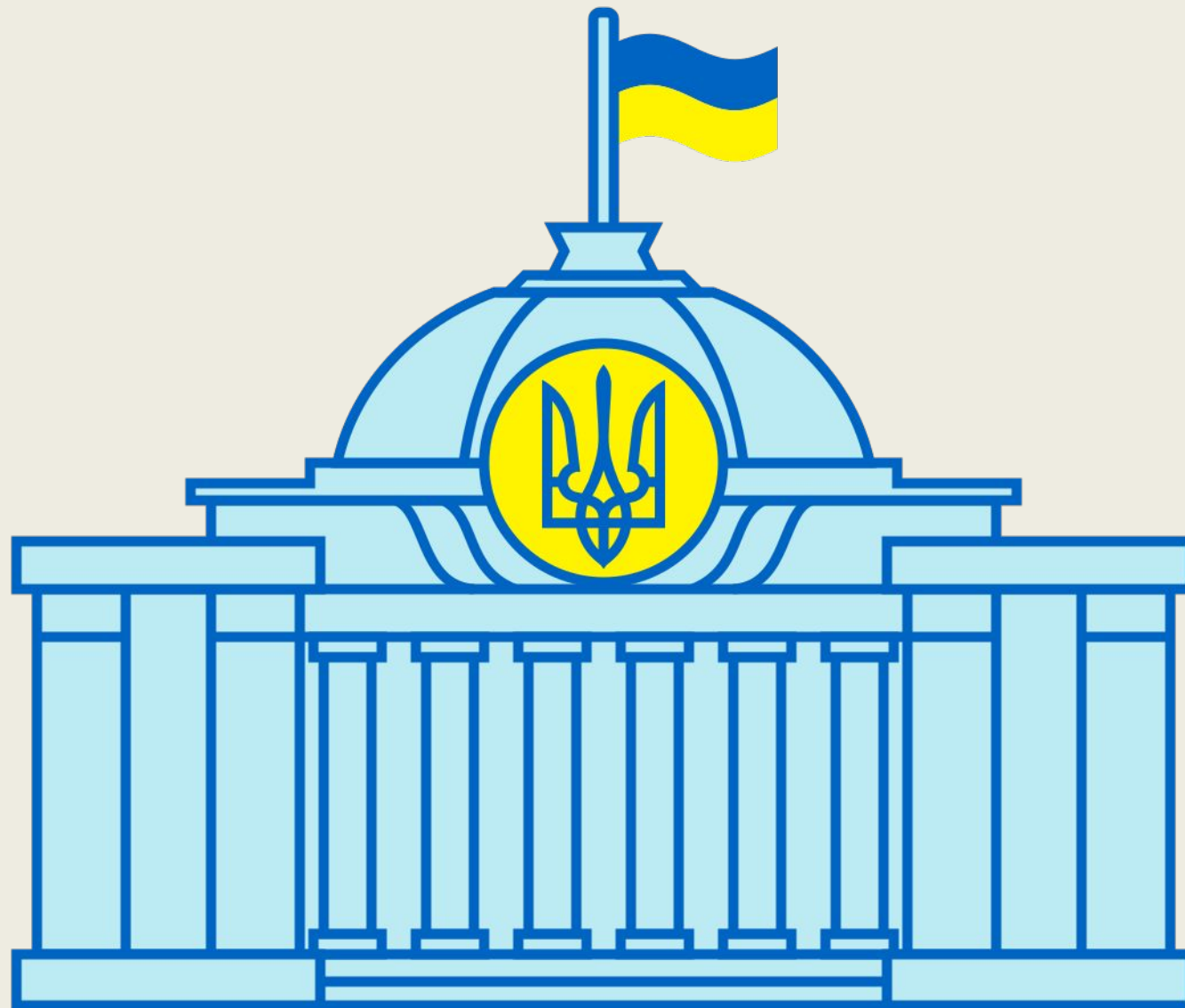
Система права - це внутрішня структура права.

Елементи системи права

Галузь права – це сукупність норм права, що регулюють однорідну сферу суспільних відносин.

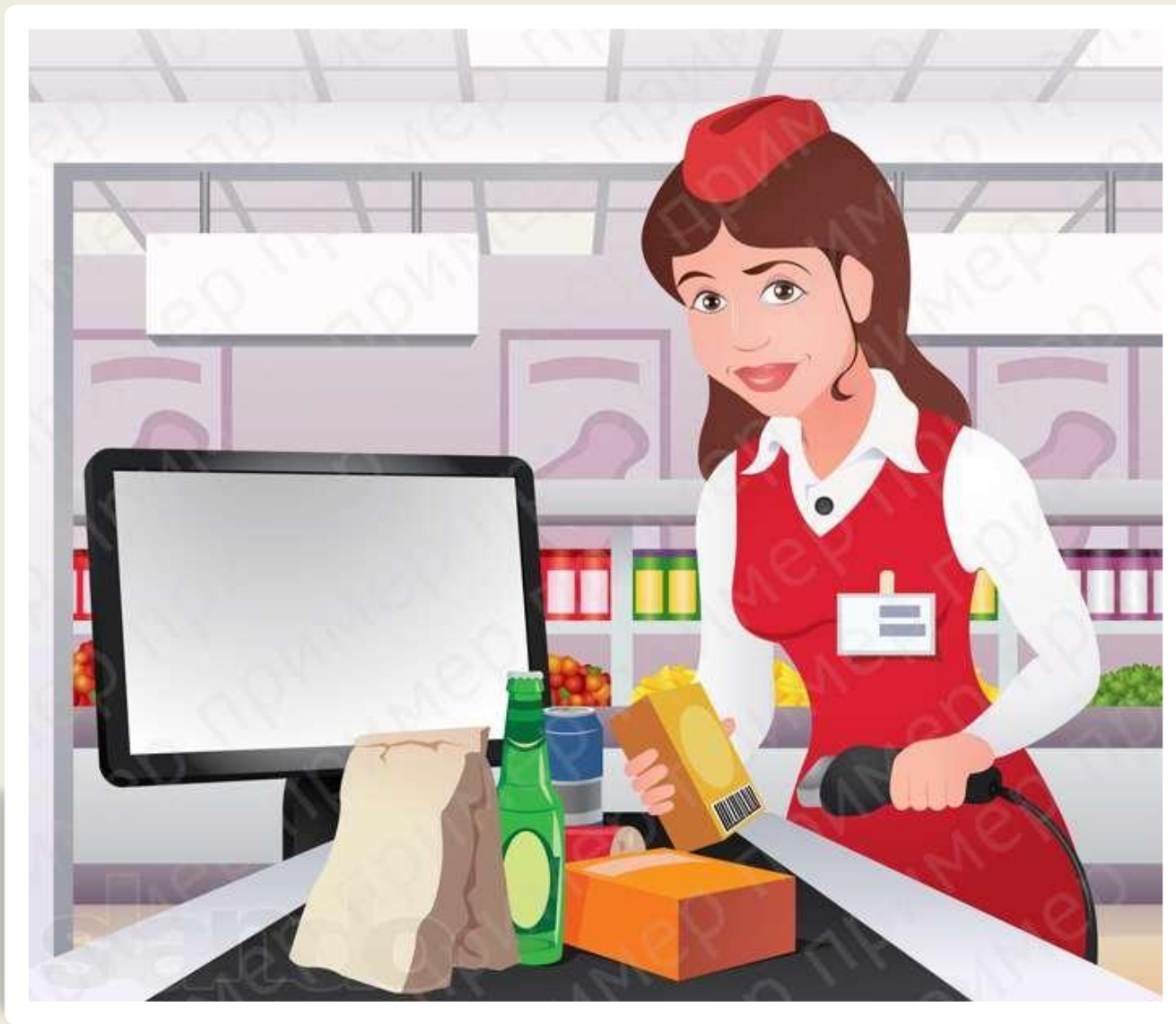
Конституційне право

Земельне право

Трудове право

Цивільне право

Адміністративне

Сімейне право

Кримінальне право

Інститут права - сукупність правових норм, що регулюють певний вид чи сторону суспільних відносин.

Приклади:

- інститут виборів
- інститут власності
- інститут необхідної оборони тощо...

Норма права – це загальнообов'язкове формально визначене правило поведінки, що встановлює і охороняє держава.

Дякую за увагу!